

Το τρίτημερο 29-31 Μαΐου διοργανώνουμε για δεύτερη χρονιά τη Διεθνή Λογοτεχνική Συνάντηση στον πολυχώρο Dasein (Σολωμού 12, Εξάρχεια), σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό δίκτυο Literature Across Frontiers (LAF) και την ακούραστη διευθύντριά του, Alexandra Buchler.

Στη φετινή συνάντηση συγγραφείς από τη Νορβηγία, τη Λετονία και τη Σλοβακία θα «συνομιλήσουν» με Έλληνες συναδέλφους τους δημιουργώντας τρία «ζευνάρια». Κοινό στοιχείο των προσκεκλημένων αποτελεί η εμπλοκή τους σε διαφορετικά είδη τέχνης και ο εμπλουτισμός της λογοτεχνίας τους από γνωστικά πεδία, όπως η επιστήμη και η Ιστορία. Η Βιβλιοθήκη-Καταφύγιο Θηραμάτων είναι χορηγός επικοινωνίας.

Παρασκευή 29 Μαΐου

Ο Σλοβάκος πεζογράφος και διακεκριμένος βιολόγος στο Πανεπιστήμιο Comenius της Μπρατισλάβα, **Γκούσταβ Μούριν** θα διαβάσει από το έργο του «Fever» αναδεικνύοντας τη σχέση επιστήμης-λογοτεχνίας.

Ο μυθιστοριογράφος και μεταφραστής **Παναγιώτης Ευαγγελίδης** (κατ' εξαίρεση, με κάμερα αντί γραφίδας) θα παρουσιάσει το βραβευμένο ντοκιμαντέρ του: Cheap & Oni και θα μιλήσει για τη σχέση λογοτεχνίας-κινηματογράφου.

Σάββατο, 30 Μαΐου

Η Νορβηγίδα ποιήτρια **Ινγκριντ Στορχόλμιν** θα απαγγείλει ποιήματα στις δύο επίσημες γλώσσες της χώρας της, υπογραμμίζοντας τη διάστιξη ανάμεσα σε φύση και γλώσσα.

Ο πεζογράφος **Ηλίας Μαγκλίνης** θα πραγματοποιήσει μια παρουσίαση που συναιρεί στοιχεία από τις παραστατικές τέχνες, τη μουσική και τη λαϊκή κουλτούρα, ανατέμνοντας τα ζητήματα που εγείρει το σώμα: θνητότητα, μνήμη, βούληση, αισθητικότητα.

Κυριακή, 31 Μαΐου

Η **Νόρα Ικστενα** θα διαβάσει από το βιβλίο «Το Απέραντο Ήταν», που έγραψε σε συνεργασία με τον ποιητή Imants Ziedonis και θα μιλήσει για τη σχέση πραγματικού-μυθοπλαστικού.

Ο **Χάρης Βλαβιανός** θα διαβάσει ποιήματα από το τελευταίο του βιβλίο *Διακοπές στην Πραγματικότητα* αναδεικνύοντας την ανάγκη επαναπροσδιορισμού των λογής εξοντωτικών εικονικών κόσμων που μας περιβάλλουν. Πληροφορίες: <http://athens-international-literary-fest2.blogspot.com>, Dasein: Σολωμού 12 - πλατεία Εξαρχείων. Τηλ.: 210-3841857, www.dasein.gr. Όλες οι εκδηλώσεις ξεκινούν στις 7.00 μ.μ.

2η Διεθνής Λογοτεχνική

Από τους Χρήστο Χρυσόπουλο, Γιώργο Χαντζή, Λάμπρο Σκουζάκη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΝΤΖΗΣ

Τι είναι ένα λογοτεχνικό φεστιβάλ

1. Ένας χώρος

Ολα ξεκινούν από έναν χώρο κατάλληλης πνευματικής θερμότητας για να υποδεχτεί και να ενθαρρύνει την ώσμωση της συνεύρεσης. Το *cafe Dasein*, με συνεχή φιλοσοφική και λογοτεχνική δράση, πληροί αυτές τις προϋποθέσεις, εμπλέκοντας τη Φιλοσοφία με τα σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και αναζητώντας καταξιωμένες, αλλά και νέες φωνές ενός διερευνητικού λόγου περί της γραφής και της πρόσληψης των λογοτεχνικών έργων.

2. Ένα κοινό

Αξία σε κάθε λογοτεχνικό φεστιβάλ (πέρα από την επιλογή των προσκεκλημένων) προσδίδει ένα κοινό ασκημένο σε ερωτήσεις και τοποθετήσεις, ώστε τα δρώμενα να διαμορφώνουν μία διάδραση, παρά μια μονόδρομη εισήγηση-ακρόαση. Το επιδιωκόμενο είναι η συμμετοχή και οι διατυπώσεις απόψεων που εμπλουτίζουν τη συζήτηση, φέρνοντας στο προσκήνιο νέα αναλυτικά λεξιλόγια.

3. Τρεις ρόλοι

Κατά τη διάρκεια ενός λογοτεχνικού φεστιβάλ, οι ρόλοι των προσκεκλημένων (Αναγνώστες) καθώς και του κοινού (Ακροατές) κάποια στιγμή εξομοιώνονται. Μετά το πέρας της ανάγνωσης, με την έναρξη της συζήτησης ανοίγεται ένα τρίτο «πεδίο» (Διάλογος), όπου όλοι αναζητούν να νοηματοδοτήσουν την ανάγνωση που περατώθηκε, τα κείμενα που ακούστηκαν και τις ιδέες που προέκυψαν.

4. Η επιστροφή στην ομιλία

Ο προφορικός λόγος της απαγγελίας/ανάγνωσης υποχρεώνει το κείμενο να εξανθρωπιστεί, να επιστραφεί στη στοματική κοιλότητα, στις χειρονομίες, στη φωνή. Το κείμενο δεν κείται αλλά αιωρείται στην αίσθηση. Συνεπώς, η αποκειμενικοποίηση των έργων επαναφέρει εκείνη την αρχέγονη λειτουργία της λογοτεχνίας που δρα από το στόμα στο αυτί και όχι από το μάτι στον εγκέφαλο. Η λογοτεχνία επιστρέφει ξανά στο ακρόαμα.

5. Η εγγύτητα της συνεύρεσης

Τα καλλιτεχνικά φεστιβάλ αποτελούν μια έμπρακτη διαδικασία αποδοχής. Ο καλλιτέχνης αποδέχεται το κοινό που τον παρακολουθεί, κι εκείνο ανταποδίδει την εμπιστοσύνη του. Βεβαίως αυτή δεν είναι μια άκριτη αποδοχή –μπορεί και να απολεσθεί– αλλά σε κάθε περίπτωση υπάρχει μια κοινή αρχική επιθυμία: όλοι προσέρχονται αναζητώντας εκείνον τον ελάχιστο κοινό παρονομαστή που θα επιτρέψει την επικοινωνία. Ας είναι αυτή μια καταληκτική διαπίστωση της ανθρωπιστικής κληρονομιάς της

λογοτεχνίας, σε μια συγκυρία που καθιστά όλο και δυσκολότερη την υπεράσπισή της.

ΝΟΡΑ ΙΚΣΤΕΝΑ

«Το Ακαθόριστο Ήταν»

Συνέντευξη στον Γιώργο Χαντζή

1. Συνεργαστήκατε με τον ποιητή Ιμάντς Ζιντόνις (Imants Ziedonis), στο βιβλίο «Το Ακαθόριστο Ήταν». Μιλήστε μας γι' αυτό.

Μετά την ασθένειά του, ο Ιμάντς Ζιντόνις ήθελε απεγνωσμένα να γράψει, παρότι είχε χάσει την ικανότητά του να γράφει, να διαβάσει και σχεδόν να μιλάει. Αυτό αποτέλεσε «το σημείο μηδέν» της συγγραφής του βιβλίου.

Κάποιες φορές αναζητούσαμε μία λέξη για ώρες. Αισθάνομαι την πραγματοποίηση του βιβλίου σαν θαύμα, σαν πράξη βαθιάς κατανόησης και εννοιακής επαφής μεταξύ δύο συγγραφέων.

2. Πού θα τοποθετούσατε τον εαυτό σας ανάμεσα στην ποίηση και την πεζογραφία;

Όλοι οι δρόμοι μπορούν να οδηγήσουν στην καλή λογοτεχνία. Το σημαντικότερο είναι η αναδημιουργία της πραγματικότητας. Δεν πιστεύω στη λέξη «μυθιστόρημα», διότι όταν αναδημιουργείς την πραγματικότητα εντός μιας ιστορίας, αυτή η ιστορία καθίσταται πραγματική.

3. Θα λέγατε πως υπάρχουν «ποιητικά μέσα» στη γραφή, και αν ναι, ποια η χρήση τους στην πεζογραφία;

Θεωρώ ότι ο πεζός λόγος οφείλει να περιλαμβάνει ποιητική αίσθηση και ρυθμό. Διαβάζω πολύ ποίηση για να έχω έμπνευση στην πεζογραφία μου. Η φιλοφρόνηση: «η πρόζα σας ηχεί σαν ποίηση» σημαίνει για τον πεζογράφο ότι πέρασε κάποιες υψηλών απαιτήσεων εξετάσεις.

4. Θα μπορούσαμε να πούμε πως υπάρχει η φιλοδοξία να μη γράψετε μυθιστόρημα αλλά να δείτε τη ζωή του ως μυθιστόρημα;

Είναι σημαντικό για μένα να αισθανθώ τη ζωή και την πραγματικότητα σε όλο τους το εύρος. Μολαταύτα, αυτό που με κινητοποιεί είναι η πράξη της αναδημιουργίας. Να φτιάχνω νέα πραγματικότητα σε ιστορίες που πηγάζουν από τα βάθη της ζωής και των εμπειριών.

5. «Κομμάτι ζωής» - «Μία καλή ιστορία». Ποιο από τα παραπάνω θα σας ενθάρρυνε στο επόμενο βιβλίο σας;

«Κομμάτι ζωής». Ευχαριστώ πολύ γι' αυτό. Είναι ακριβώς το νόημα του τελευταίου μου βιβλίου, *Amour Fou*. Κομμάτι ζωής που οφείλει να αναδημιουργείται σε μία νέα ιστορία και διερεύνηση της γλώσσας μέσω της οποίας θα διατυπωθεί. Θα έλεγα πως όλα τα βιβλία μου αποτελούν κομμάτια ζωής: να είσαι έτοιμος να κόψεις και να σμιλέψεις κομμάτια που θα γίνουν μία καλή ιστορία.

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

«Διακοπές στην πραγματικότητα»

Συνέντευξη στον Γιώργο Χαντζή

Κάποιοι κριτικοί σάς εντάσσουν στη συνέχεια ποιητών μας που είτε δεν σπούδασαν ελληνικά είτε γεννήθηκαν εκτός ελλαδικού χώρου (Σολωμός, Κάλβος, Καβάφης, Σεφέρης). Πώς τοποθετείτε το ποιητικό σας εγχείρημα σε σχέση με αυτήν την παρατήρηση;

Δεν επιλέγει κανείς την ταυτότητά του, το πώς αυτή συγκροτείται. Γεννήθηκα και μεγάλωσα στη Ρώμη από Έλληνες γονείς που χώρισαν όταν ήμουν τεσσάρων και τα ιταλικά ήταν η πρώτη γλώσσα που μίλησα. Στα δέκα μου επέστρεψα στην Ελλάδα, όπου και τελείωσα ελληνικό Γυμνάσιο (μια εμπειρία πολύ επώδυνη, γιατί βρέθηκα ξαφνικά από τη φωτεινή Ρώμη της *Dolce Vita* στη σκοτεινή Αθήνα των συνταγματάρχων, εσώκλειστος στο οικοτροφείο των Αναβρύτων, ένας «μακαρονάς» μου μιλούσε ελληνικά με ιταλική προφορά). Στα δεκαοκτώ μου έφυγα για σπουδές στην Αγγλία, όπου και παρέμεινα για δώδεκα χρόνια. Συνεπώς η ποιητική μου ταυτότητα διαμορφώθηκε μέσα σε τρεις γλώσσες και τρεις λογοτεχνικές παραδόσεις. Νιώθω ότι καμία από αυτές δεν μπορεί να με διεκδικήσει απόλυτα, και αποκλειστικά. Η αίσθηση ότι βρίσκομαι ανάμεσα σε πολιτισμούς υπήρξε πολύ ισχυρή για μένα. Θα έλεγα πως αυτό είναι το ορμητικότερο ρεύμα που διαπερνά ολόκληρη τη ζωή μου: το γεγονός ότι βρίσκομαι πάντοτε εντός και εκτός των πραγμάτων. Ταυτόχρονα, η ελευθερία μου να επιλέγω τον ποιητικό χώρο όπου θα κινηθώ είναι πηγή μεγάλης αγωνίας, αφού αισθάνομαι διαρκώς ξένο, ότι κανένα πλαίσιο δεν με περιέ-

κή Συνάντηση DASEIN 2009

χει. Συνεπώς, «Ελληνικότητα» για μένα σημαίνει παθολογική αγάπη για την ελληνική ποίηση (παθολογική με την έννοια ότι προπαθώ, μέσω της γλώσσας που επέλεξα να γράφω, να βρω ένα σταθερό σημείο αναφοράς). Από την άλλη όμως, είναι άγχος, που φτάνει στα όρια της αφόρητης δυσφορίας, μήπως η αγάπη αυτή με φυλακίσει σε κάτι στείο και αντιδημιουργικό. Αυτή η συνθήκη σημαίνει και κάτι ακόμη: ότι η σχέση μου με τη γλώσσα δεν υπήρξε ποτέ δεδομένη και σταθερή. Γράφω αργά και με μεγάλη προσοχή, αφού σχεδόν κάθε λέξη που χρησιμοποιώ είναι σαν να μου αποκαλύπτεται για πρώτη φορά και να πρέπει να την κατακτήσω εκ νέου. Αυτό που κάποιοι κριτικοί χαρακτηρίζουν «διαύγεια» και «καθαρότητα» στην ποίησή μου, δεν είναι παρά αποτέλεσμα της ανοικειότητας που νιώθω με τη γλώσσα και της ανάγκης μου να εκφράσω σκέψεις και συναισθήματα με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια. Χρειάστηκε πάντως να περάσουν αρκετά χρόνια για να καταλάβω πως το γεγονός ότι ήμουν ένας «παρείακτος», και εδώ αλλά και στις άλλες χώρες που έζησα, θα μπορούσε να αποτελέσει στοιχείο δύναμης και όχι αυτό που ήταν ως τότε, ως τα σαράντα μου σχεδόν: μια συνθήκη βαθιάς θλίψης, απώλειας και αδυναμίας.

* * *

ΔΑΜΠΡΟΣ ΣΚΟΥΖΑΚΗΣ

Λογοτεχνικά «αίθρια»

Μπορούν τα λογοτεχνικά φεστιβάλ να αποτελέσουν «αίθρια» συνεύρεσης μιας ευρύτερης αναγνωστικής κοινότητας, όπου λογοτέχνες, κριτικοί, ιστολόγοι και αναγνώστες συνομιλούν για τη λογοτεχνία και τη βιώνουν με διάφορους τρόπους; Σε ποια έκταση η παραπάνω διαδικασία αποτελεί μια διαφορετική ή χρήσιμη λειτουργία όσον αφορά την πρόσληψη της λογοτεχνίας; Και σε ποιο βαθμό αποτελούν πεδίο συνομιλίας Ελλήνων και ξένων λογοτεχνών ή γενικότερης αμφίπλευρης επίδρασης μεταξύ τους; Αυτά είναι μερικά από τα ζητήματα που θέτει η φετινή, 2η Λογοτεχνική Συνάντηση στο Dasein.

Ας πάρουμε, για παράδειγμα, τις εκλεκτικές συγγένειες μυθοπλασίας και επιστήμης που θα αναδείξει ο Σλοβάκος πεζογράφος και βιολόγος Γκούσταβ Μούριν. Από τον ποιητική ενσωμάτωση των προπολεμικών κατακτήσεων της Βιολογίας στο Ταξίδι στην Αρμενία του Μαντελστάμ μέχρι τους κόσμους της επιστημονικής φαντασίας και τη σύγχρονη άνθηση του «επιστημονικού» (μαθηματικού, βιολογικού κ.ά.) μυθιστορήματος, η λογοτεχνία και οι φυσικές επιστήμες συχνά συγχρωτίζονται, δημιουργώντας η καθεμιά καρποφόρες ζώνες ή και ενδοχώρες ετερότητας στις επικράτειές τους. Από την άλλη πλευρά, ο Ηλίας Μαγκλίνης, έχοντας στην πρόσφατη νουβέλα του (Η Ανάκριση) προκρίνει τη συνύπαρξη της λογοτεχνίας με τις εικαστικές και παραστατικές τέχνες, θέτει μια σειρά ερεθιστικών ερωτη-

μάτων. Είναι γόνιμη η σύνδεση λόγου, εικόνας και μουσικής μέσα στο ίδιο λογοτεχνικό κείμενο; Δημιουργούν τα στοιχεία αυτά μια διαπλάτυνση της γεωγραφίας του, αποτελούν μια παράλληλη ή παραπληρωματική «αναγνωστική» πρόταση; Είναι δυνατή η συγγραφική διαχείριση της σωματικότητας και του σώματος εν γένει; Η φετινή, 2η Λογοτεχνική Συνάντηση στο Dasein αποτελεί εύφορο πεδίο παρόμοιων προβληματισμών, οι οποίοι θα διερευνηθούν με τη βοήθεια των ίδιων των δημιουργών.

ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

«Η ανάκριση»

Συνέντευξη στον Λάμπρο Σκουζάκη

1. Η ηρωίδα σας, επηρεασμένη από την καλλιτέχνηδα Μαρίνα Αμπράμοβιτς, επιδίδεται σε ακραίες περφόρμανς σωματικής τέχνης και κακοποίησης του σώματός της, αναπαράγοντας τους βασανισμούς που υπέστη ο πατέρας

της. Πρόκειται για προσπάθεια οικειοποίησης ιστορικών ρόλων, επιθυμία συνομιλίας μαζί του, προσωπική έκφραση ενοχικών ή άλλων συναισθημάτων;

Περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο, για τη Μαρίνα είναι η μοναδική οδός προς την απόκτηση ταυτότητας – αν και η οδός αυτή δεν έχει σημείο τερματισμού. Η Μαρίνα νιώθει ότι πρέπει να διανύσει αυτή τη διαδρομή μέσω της πατρικής φιγούρας. Τσαλαβουτώντας στα τραύματα του πατέρα της επινοεί νέες πληγές, νέες ηδονές. Δεν προσπαθεί να μιμηθεί, αλλά να αφομοιώσει. Είναι μια ατέρμονη προσπάθεια χωρίς τέλος.

2. Αντιμετωπίσατε το σώμα ως παραμυθισμένο φορέα της ύπαρξης, μοχλό συναισθηματικής πίεσης ή διαχειριστή της μνήμης και της λήθης;

Με ενδιαφέρει πολύ το πώς το σώμα εγγράφει την Ιστορία πάνω του ή πώς η Ιστορία γίνεται κάθε τόσο σώμα. Το σώμα δεν ηδονίζεται μόνο και πονάει, αλλά θυμάται κιόλας. Μάλιστα, θυμάται και πράγματα που δεν έχει ζήσει ή προσπαθεί να τα θυμηθεί. Εδώ, έννοιες όπως «μνήμη» και «επιπόνηση» διαπλέκονται διαρκώς μέσα σ' έναν πολτό από δέρμα, αίμα και σπλάχνα.

3. Η μουσική υπάρχει στο κείμενο ως παρουσία και πρόταση, ενώ η ηχητική εν γένει αποτελεί βασικό στοιχείο του αποτρόπαιου καλλιτεχνικού κόσμου της Μαρίνας. Πώς αντιμετωπίσατε την παραπάνω σχέση;

Η «Ανάκριση» έχει ένα ιδιότυπο, δικό της soundtrack. Πέρα απ' αυτό όμως, προσπάθησα πολύ η γλώσσα, η αφήγηση να έχουν μια μουσικότητα, δίχως ίχνος λυρισμού όμως. Ας πούμε, είναι ένα τραγούδι χωρίς λόγια.

4. Μήπως το σώμα και οι τέχνες στην Ανάκριση υποδηλώνουν την αδυναμία των λέξεων και καλούνται να μιλήσουν για το ανείπωτο;

Ακόμα κι αν υποδηλώνεται μια αδυναμία των λέξεων ή μια έκκληση στο να μιλήσουν για το ανείπωτο, οι λέξεις είναι όλα όσα έχω, όσα είχα δουλεύοντας την «Ανάκριση». Όταν επινόησα τις εικαστικές δράσεις της Μαρίνας, προσπάθησα να λειτουργήσω ως εικαστικός, έστω και για λίγο. Από αυτή τη σκοπιά, η Μαρίνα φέρει αυτούσια την ανωριμότητα ή ανικανότητά μου ως εικαστικού καλλιτέχνη. Όμως, από κει και πέρα, η απόδοση, η περιγραφή αυτών των δράσεων στο κείμενο είχαν μόνον ένα συστατικό στοιχείο: τις λέξεις.

5. Τι είδους «ωφέλειες» μπορεί να αποκομίσουν συγγραφείς και αναγνώστες από παρόμοιες εκθέσεις λογοτεχνικών κειμένων ενώπιον κοινού;

Ενίοτε η δημόσια ανάγνωση αναγεννά ένα κείμενο – αλλά μπορεί και να το καταστρέψει, για λίγο έστω. Είναι καλό να βγαίνει ο γραφιάς απ' το καβούκι του, και είναι πολύ καλό επίσης να μην αποκλείουμε τη λογοτεχνία απ' τη σαγήνη του προφορικού λόγου – ή και την απομάγευσή του. Όπως λέει και μια διαφήμιση, λερωθείτε, κάνει καλό.

ΓΚΟΥΣΤΑΒ ΜΟΥΡΙΝ

Ανάμεσα σε λογοτεχνία και επιστήμη

Συνέντευξη στον Λάμπρο Σκουζάκη

Είστε ταυτόχρονα επιστήμονας και συγγραφέας. Είναι αυτές οι ιδιότητες αντίθετες μεταξύ τους ή μπορούν να συνδυαστούν; Με ποιον τρόπο η πρώτη προσδιορίζει τη γραφή σας;

Ευτυχώς, δεν είμαι ο μόνος με αυτή τη

φαινομενικά σχιζοφρενική ύπαρξη – αρκεί να αναφέρω τον νομπελίστα Pete Medawer, τον Umberto Eco ή τον Τσέχο ανοσολόγο και ποιητή Miroslav Holub. Ο τελευταίος κάποτε στην Πράγα μού είπε ότι δεν πρόκειται για δύο διαφορετικές δραστηριότητες αλλά για μία, με δύο διαφορετικές οπτικές γωνίες. Και οι δύο μελετούν

τη ζωή με διαφορετικά εργαλεία και αμφότερες απαιτούν ατέρμονη περιέργεια. Η επιστήμη με έμαθε να έχω υπομονή, να συλλέγω όλο το υποστηρικτικό υλικό και να το επιλέγω σωστά προτού αρχίσω να γράφω. Το μετά είναι μια άλλη ιστορία...

Μπορεί να υπάρξει σχέση ανάμεσα στη γραφή και στις θετικές επιστήμες και τη Βιολογία ειδικότερα;

Η λογοτεχνία είναι ένα ιδανικό μέρος για να τοποθετήσεις τις ιδέες εκείνες που δεν μπορείς να εκφράσεις στην επιστήμη, εξαιτίας των ορίων των επιστημονικών μεθόδων ή της έλλειψης οικονομικών πόρων για να προχωρήσεις. Η επιστημονική επικοινωνία είναι αυστηρά περιχαρακωμένη και η λογοτεχνία σε βοηθάει να δώσεις φωνή σε ιδέες που δεν μπορείς να παρουσιάσεις σε επιστημονικά κείμενα λόγω του ευαλότου στα γεγονότα ή του απαραίτητου επιστημονικού σκεπτικισμού. Η λογοτεχνία μού δίνει μια ελευθερία να πετάω μέσα στο μυαλό μου, αλλά η επιστήμη αποτελεί μια σταθερή βάση για να προσγειώνομαι· είναι αναγκαίο.

Είναι εφικτή η αντίθετη λειτουργία, δηλαδή η επίδραση της λογοτεχνίας στις επιστήμες;

Υπήρχαν ελπίδες ότι η επιστημονική φαντασία θα αποτελέσει ένα υποσχόμενο πεδίο πειραματισμών πάνω σε ιδέες (με την ευκαιρία, μια δημοφιλής μέθοδος εργασίας του Αϊνστάιν) που αργότερα μπορούν να διερευνηθούν από την επιστήμη. Φοβάμαι πως η επιστήμη κατά τις τελευταίες δεκαετίες έχει προχωρήσει πολύ περισσότερο απ' όσο ονειρευτήκαν ποτέ οι συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας. Πρόκειται για την ιδέα του βιβλίου μου Just Like the Gods, με πολλά παραδείγματα από τις καθημερινές μας ζωές. Και στο δοκίμιό μου Poetry of Information παρουσιάζω τον τρόπο με τον οποίο η επιστήμη επηρεάζει ακόμη και το λεξιλόγιο της ποίησης. Τώρα φαίνεται σαν μονόδρομος, αλλά ποιος ξέρει....

Η ανάγνωση κειμένων σου μπροστά σε ακροατήριο προσδίδει «προφορικές» εκδοχές του; Σε ποια έκταση αποτελεί αυτό μια διαφορετική λειτουργία όσον αφορά τη λογοτεχνική πρόσληψη και κατανόηση;

Είχα κάποιες αναγνώσεις στο εξωτερικό με ενδιαφέρουσα ανταπόκριση από το ακροατήριο. Αλλά πρέπει να ομολογήσω πως δεν μου αρέσει να διαβάω τις ιστορίες μου. Προτιμώ το story-telling. Μου προσφέρει μια ευθεία επικοινωνία με το κοινό και η ιστορία μοιάζει να επαναδημιουργείται τη δεδομένη χρονική στιγμή και για τους συγκεκριμένους ανθρώπους. Εξάλλου οι αντιδράσεις τους μου δείχνουν στοιχεία για καίρια σημεία του κειμένου και με οδηγούν σε σωστές λύσεις. Ετσι, εκείνες τις στιγμές, το ακροατήριο γίνεται ο συν-συγγραφέας των ιστοριών μου.